

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1925 január 17-én.

Mosdóssy Imre alelnök elnöklete alatt jelen vannak: *Afra János*, *Avar Gyula*, *Balassa Sándor*, *Benisch Artúr*, *Benke Imre*, *Berkes Ferenc*, *Biró Imre*, *Boreczky Elemér*, *Bozóky Endre*, *Bölöni Benő*, *Darabánt Andor*, *Demuth Gyula*, *Dulovits Árpád*, *Elek József*, *Ember István*, *Éltes Máttyás* jegyző, *Farkas Dénes*, *Finkey Ferenc*, *Frank Antal*, *Frigyes Béla*, *Fríml Aladár*, *Gazdag Géza*, *Geöcze Sarolta*, *Gerencsér István*, *Gergely János*, *Gosztonyi Margit*, *Görk Gyula*, *Greguss Pál*, *Gyulai Agost*, *Gyulai István*, *Gyurjác András*, *Hamar János*, *Hanel Béla*, *Hidasi Sándor*, *Hiros Ferenc*, *Horváth József*, *Horvay Ede*, *Hutyra Ferenc*, *Ilosvay Bálint*, *Jávor Albert*, *Kaán Károly*, *Katonáné Thuránszky Irén*, *Kedves Miklós*, *Keleti Gyula*, *Kemény Ferenc*, *Kenyeres Elemér*, *H. Király Margit*, *Kispartí János*, *Kopper Irma*, *Koszó János*, *Kovács Dezső*, *Kovács György*, *Kovács József*, *Kovács József*, *Laczkovits Aladár*, *Laurentzy Vilmos*, *Lechnitzky Gyuláné*, *Lucza János*, *Lux Gyula*, *Martzy János*, *Mayer János*, *Mágoecs-Dietz Sándor*, *Mezey Hajnalka*, *Mezey Lajos*, *Mészáros Károly*, *Mihálik Sándor*, *Mihály Gizella*, *Milakovszky Margit*, *Miklós György*, *Molnár János*, *Molnár Oszkár*, *Nagy Ferenc*, *Nagy J. Béla*, *Nagy Zsigmond*, *Pajor István*, *Pinkert Zsigmond*, *Polecscák József*, *Pósch János*, *Quint József*, *Rácz Imre*, *Radák Olga*, *Rajczyné Vajda E.*, *Rákos István*, *Rákossy Zoltán*, *Rátz Sándor*, *Reöthy Vladimir*, *Resch Katalin*, *Richter Aladár*, *Román Béla*, *Schack Béla*, *Scherer Sándor*, *Schmidl Sándor*, *Síklaki István*, *Sipos Jolán*, *Sólyom János*, *Soós Aladár*, *Sóváry Béla*, *Stich Nándor*, *Szabó Ignác*, *Szabó Zoltán*, *Szelényi Ödön*, *Szenes Adolf*, *Szentirmay N.*, *Szerető Géza*, *Szigethi-Warga T.*, *Tiboldi József*, *Tocsek Ilona*, *Tóth Gyula*, *Ujhelyi Károly*, *Völgyi László*, *Zelenka Frigyes* és sok vendég.

I. Az *elnök* üdvözli a megjelenteket és bejelenti, hogy a magyar tanításügy nesztorát, *Gyertyánffy István* r. tagtársunkat 90. születése napja alkalmából a Magyar Paedagogiai Társaság határozatának megfelelően üdvözöltük. *Érdemes tagtársunk* írásban válaszolt az üdvözlésre s megköszönte.

II. Az *elnök* felkérésére *Kornis Gyula* r. tag felolvassa *A felső mezőgazdasági iskola jelentősége* című, nagy figyelemmel hallgatott értekezését. (Megjelent a Néptanítók Lapjának f. évi III—IV. és V—VI. számában, valamint különnyomatban is.)

III. Az *elnök* köszönetet mond az előadónak az értékes előadásért, a megjelenteknek az érdeklődésért s az ülést berekeszti.

Felolvasó ülés 1925 február 21-én.

Mosdóssy Imre alelnök elnöklete alatt jelen vannak: *Aágh József* (Nagy-maros), *Antal Sándor*, *Avar Gyula*, *Balassa Sándor*, *Baltay János* (Székesfehérvár), *Benisch Artúr*, *Bock Ödön*, *Bodor Antal*, *Böngérfy Géza*, *Czvetkovits Ferenc*, *Császár Bertalan* (Újpest), *Cseh Gusztáv* (Miskolc), *Darabánt András*, *Deák Gyula* (Újpest), *Dürner Adél*, *Dózsa Imre* (Szeged), *Elek József*, *Éltes Máttyás* jegyző, *Frank Antal*, *Gál Árpád*, *Gazdag Géza*, *Ger-*

gely János, Greguss Pál, Gyárfás Károly, Gyulai Agost, Gyulai István, Gyurjács András, Halász András, Haraszti Sándor, Havas Mihály, Hidasi Sándor, Hittig Lajos, Horváth József, Irányi Jenő (Miskolc), Izsák Gyula, Jenkovszky Sándor, Jobb Adám, Juhász L., Kautner Károly, Kedves Miklós, Keleti N., Kenyeres Elemér, Kispartai János, Kopócsy Béla, Kovács János, Kraicz Béla, Latzkovits Adám, Lucza János, Lupes Mihály, Lux Gyula, Martzy János, Megyery Károly (Cegléd), Megyeröcsy Andor, Molnár Béla, Morócz Sándor, Müller József (Visegrád), Nagy J. Béla, Nagy Sándor, Nagy Zsigmond, Néder Ede, Némethy Samu (Szarvas), Nika Béla, Paál Sándor (Székesfehérvár), Pál János (Hatvan), Patzkós Gyula, Pavetits Manó (Cegléd), Pethő Endre, Pósch János, Prochaska József, Prochaska Józsefné, Pühr József, Rácz Imre, Radák Olga, Raskó Rezső, Relkovic Mita, Schopp János, Serafin Aurél (Újpest), Seybold Jenőné, Sólyom János, Suppán Vilmos, Szenes Adolf, Szerdahelyi L., Székely Jenő, Szigethi-Warga T., Szombatfalvy György, Sztankovits Rezső, Tiller József, Tix Miklós, Tóth Gyula, Tóth Jenő, Tricska Viktor (Nagymaros), Turkovich Ferenc, Ujhelyi Károly, Vassas Karola, Vasanits Gyula, Zalai Károly, Zeisler Konrád (Győr) és számos vendég.

I. Az elnök üdvözlí a megjelenteket, az ülést megnyitja és felkéri Reöthy Vladimír előadásának megtartására.

II. Reöthy Vladimír felolvassa *A középokú mezőgazdasági oktatás és a polgári iskola* című tanulmányát.

III. Az elnök köszönetet mond az előadónak és az ülést be-rekeszti.

XXXIII. nagygyűlés 1925 március 21-én.

Mosdóssy Imre alelnök elnöklete alatt jelen vannak: Bálint Józsefné, Barkáts Mária, Bay József, Békássy Piroška, Benisch Artúr, Biró Imre, Boreczky Elemér, Böngérfi János, Böngérfi Kálmán, Csekő Árpád, Dirner Adél, Dirner Alisz, Endrei Gerzson, Erdélyi Lajos, Erődi-Harrach Béla, Éltés Mátyás jegyző, Faller Jenő, Faragó Béla, Fekete József, Frank Antal, Friml Aladár, Geöcze Sarolta, Gyulai Agost, Hidasi Sándor, Hlosvay Lajos, Irsa Béla, Irsa Béláné, Jancsó Benedek, Jávor Albert, Józsa F. László, özv. Katona Lajosné, Kemény Ferenc, Kenyeres Elemér, Keszler Károly, Kovács Gyula, Kőrösi Henrik, Krisztics Árpád, Lázár Kálmán, Lechnitzky Gyula, özv. Lipcsey Tamásné, Lóky Béla, Molnár Oszkár, Nagy Antónia, Nagy J. Béla, Nagy Lajos, Nagy Pál, Nagy Zsigmond, Ösz Béla, Padányi Andor, Quint József, Radák Olga, Rátz László, Répay Dániel, Révész Kálmán, Sárközy Istvánné, Schmidl Sándor, özv. Sebestyén Sándorné, Sebestyén Stétina Ilona, Slajchó Mihály, Suppán Vilmos, Szabó Károly, Székely György, Székely Károly, Szélényi Ödön, Szombatfalvy György, Sztankó Béla, Teveli Mihály, Urhegyi Alajos, Walther Béla, Weszely Ödön és számos vendég.

I. Az elnök felolvassa *Az erkölcsi nevelésről* szóló értekezését, üdvözlí a megjelenteket s a Magyar Paedagogiai Társaságnak XXXIII. nagygyűlését megnyitottnak jelenti ki. (Az elnöki megnyitónak egy része megjelent a Néptanítók Lapjának f. évi XIII—XIV. számában *Az erkölcsi nevelés iskolai munkája* címmel.)

II. Ezután az elnök a következő bejelentést teszi:

Tisztelt Nagygyűlés!

Mielőtt a tárgyalásra áttérnénk, egy szomorú bejelentést kell tennem, t. i. Társaságunk nagy tudású, nemeslelkű elnöke, Dr. Fináczy Ernő egyetemi tanár, ezélett 6 hónappal az elnöki

tisztről lemondott. Mindent elkövettünk; hogy lemondási szándékának visszavonására bírjuk, de nem sikerült. Mély tisztelettel és fájó lélekkel bele kell nyugodnunk a megváltozhatatlanba.

Fináczy Ernő hét cikluson át vezette a Társaság ügyeit. Buzgalommal, szeretettel, teljes odaadással ebbe olvadt bele, ennek céljaiba. Lelkének egyik, de szeretettel, a Társaság iránti szeretettel átítatott, telített részét tette ki a Társaság. Erre áldozott munkát, erre fordította tudományát, ennek felvirágoztatására mindent elkövetett: bent a Társaságban példával, buzdítással, böles, józan, világos, fennkölt szellemre valló irányítással, kint a Társaság érdekeinek erélyes és legkomolyabb képviselésével.

Fináczy munkája és közreműködése: történet; a Magyar Paedagogiai Társaság története, azt lehet mondani, ezzel egyértelmű.

Ezt a férfit a Társaság nem vesztheti el, szívébe, lelkébe kell zárnia örökre; ez iránt a férfiú iránt végtelen hálát kell éreznie és dokumentálnia.

Ezért javaslom, hogy midőn a határozott lemondást végtelen sajnálattal tudomásul vesszük, méltóztassanak Fináczy Ernő lelépő elnököt a Társaságnak tiszteletbeli tagjává és tiszteletbeli elnökévé megválasztani. (Általános helyeslés.)

Kimondom tehát, hogy a Magyar Paedagogiai Társaság Fináczy Ernőt tiszteletbeli tagjává és tiszteletbeli elnökévé megválasztotta. Indítványozom, hogy erről küldöttség értesítse.

III. Az elnök felkérésére *Gyulai Agost* titkár felolvassa a Társaságnak 1924. évi működéséről szóló következő jelentését:

Tisztelt Nagygyűlés!

Midőn a Magyar Paedagogiai Társaság életének és működésének 33. esztendejéről szokásos évi jelentésemet megtenni készülök, nem hallgathatom el azt a sajnálatos megállapítást, hogy Társaságunknak főnnállása óta olyan válságos esztendeje még nem volt, mint az elmúlt 1924-iki társasági év. Nemcsak anyagi helyzetünk rosszabbodott az általános gazdasági helyzet romlásával, minek következtében folyóiratunk sehogyan sem tudott erősebben talpra állani, hanem szellemiekben, személyi erőiben is érzékeny veszteségeink voltak, melyek tagadhatatlanul bizonyos depressziót okoztak Társaságunk elmúlt évi életében. Ezen sajnálatos állapot fölemelésének kapcsán elsősorban meg kell emlékezni arról, hogy az a férfiú, ki több mint 4 lusztrumon át vezérelt és büszkeségünk volt, *Fináczy Ernő*, ki nagy tehetségével, széleskörű műveltségével, kitartó tudományos munkásságával, példátlan ügyszeretetével s egész egyéniségével két évtized folyamán át súlyt és tekintélyt adott működésünknek, némileg gyengült egészségének további óvása és kímélése végett, ha ma bejelentett lemondásáig névleg nem is, de tényleg mégis már félévvel ezelőtt visszavonult Társaságunk vezetésétől. Minthogy hat hónap alatt többször ismételt kérésünk sem téríthette el szeretett elnökünket visszavonulási szándékától, s nekünk meg kellett hajolnunk érvei és óhajta, elsősorban egészségének követelmé-

nyei előtt, nem tehattünk egyebet, mint azt, hogy elbúcsúzzunk aktív vezetésétől s mély tiszteletünk koszorújával övezzük nemes alakját, vezetőnknek, Társaságunk nemes hagyományának s értékének tekintvén azt a korszakos munkásságot, melyet Fináczy Ernő úgy az egyetemi katedrán a tanításban, mint az irodalomban a tudomány művelése terén éppen azon húsz év alatt kifejtett, melyben egyúttal Társaságunknak is vezetője volt. Nagyon is érezzük, hogy Társaságunknak sokszorosan meg kell majd feszítenie szellemi erejét, hogy Fináczy Ernő vezetését nélkülözve mégis hivatása magaslatán állhasson.

1924. évi veszteségünk azonban az előbb jelzett értelemben az is, hogy már több hónappal ezelőtt bejelentett elhatározása szerint a budapesti tankerület tudós főigazgatóját, *Pintér Jenőt* is nélkülöznünk kell ezentúl Társaságunk vezetői között, mert más-nemű halmozódó elfoglaltsága miatt kifejezte óhaját, hogy Társaságunkban viselt alelnöki tisztéről visszavonulhasson.

S nem elégedvén meg a sors e sajnálatos veszteségeivel, épp az elmúlt társasági év lezárása előtt közvetlenül, még abszolúte is súlyosabb formában fosztotta meg Társaságunkat vezetőségének egyik igen értékes tagjától, *Bozóky Endrétől*, aki a szellemieknek vezetői mellett közel 20 esztendőn át hűséges sáfárként gondozta a Társaságnak nem kevésbé fontos anyagi ügyeit s kinek érdeme volt, hogy hajónk a legnagyobb viharokban sem ingadozott egy percig sem, körülméktől gazdalkodása lehetővé tette Társaságunk legnagyobb értékének, folyóiratunknak főnállását akkor, a hét szűk esztendő legszűkebbjében is, mikor más tudományos folyóiratok kénytelenek voltak teljesen szünetelni.

Íme, ezek a válságok tették Társaságunkra nézve súlyosan és szomorúan nevezetessé elmúlt társasági évünket. Ezeknek a válságoknak kísérő jelenségei determinálták működésünket s annak eredményeit is.

Kiadványaink nem gyarapodtak; egyetlen kiadványunk, a Magyar Paedagogia csak két füzetben, igaz, hogy az előző évfolyamnál egy ívvel nagyobb terjedelemben jelent meg. Csupán felolvasó üléseink intézménye nem szenvedett csorbát; ezeknek rendszeres megtartásával óhajtottuk pótolni folyóiratunk elmaradó havifüzetait s ily módon fönntartani az elméleti pedagógiai tudomány iránti érdeklődést rendes hallgató közönségünkben.

Az elmúlt társasági évben 14 ülést tartottunk, 1 évi közgyűlést, a XXXII. nagygyűlést a Társaság főnállása óta, 4 elnökségi és 9 felolvasó ülést. Ez üléseken 5 elnöki megnyitó és 9 felolvasás szerepelt, 1—1 Máday Istvántól, Eltes Mátyástól, Schneller Istvántól, Fináczy Ernőtől, Pályi Sándortól, Benisch Artúrtól, Szabó Lászlótól, Kornis Gyulától és Reöthy Vladimirtól. Ezek különböző pedagógiai és tanügyszervezeti témákról, így az osztrák iskolareformról, az olvasás és írás tanításának új irányairól, az iskola egyéniségéről, a szabadtanítás aktuális kérdéseiről, elemi népoktatásunk kultúrpolitikai problémáiról, az amerikai egyetemekről, a felső mezőgazdasági iskoláról stb. szólnán, közöttük egy felolvasásban az emberiség egy nevelői szempontból is nagy egyé-

niségének, Kant Imánnelnek emlékezete előtt tette le Társaságunk megemlékezésének koszorúját.

Üléseinket az elmúlt esztendőben mindenkor változatlanul sokan látogatták, bizonyosságát adván annak, hogy sikerült leköt-nünk előadásaink változatos tárgyaival a tudományszakunk iránt érdeklődők állandó figyelmét.

Folyóiratunk 1924-ben immár második éven át jelent meg saját kiadásunkban a Magyar Tudományos Társulatok Sajtó-vállalatának, illetőleg újabban Királyi Magyar Egyetemi Nyom-dának könyvsajtójától igen szépen, izléselesen kiállítva. Az az óhaj-tás, melyet egy évvel ezelőtt titkári jelentésemben pium deside-riumként kifejezésre juttattam, hogy bár ne kellene többé folyó-iratunknak oly szűk terjedelemben megjelennie, 1924-ben halkan, de mégis kezdett valóra válni, mert ha csak egy ívvel is, de mégis megnövelhettük a Magyar Paedagogia terjedelmét s ebből a 6 ívből 1½-et szánhattunk egyelőre egy néhány év óta szünetelő rovatra, mikor közöltük az 1922. évi magyar pedagógiai irodalom repertóriumát. Így ezzel s egyéb rovataival, megfogva bár, de törve nem, folyóiratunk erejéhez képest mégis megtette kötelessé-gét őrsem-hivatásában, összefoglalva sok mindent, ami a peda-gógiai gondolkodás, tudomány és élet területén egy éven át föl-merült.

Hogy ez lehetővé vált, az főleg a vallás- és közoktatásügyi kormány anyagi áldozatkészségének köszönhető, mely áldozat-készségről már ehelyütt hálásan kell megemlékezni. Folyóira-tunk e kötelességteljesítő munkáját az is lehetővé tette, hogy munkatársaink sora, összesen 19-en, önzetlenül, nem anyagi jutalomért, mert hiszen arról szó sem lehetett, pusztá tudományszere-téből, lelkesedésből bocsátotta rendelkezésre tollát és tudását.

Ennek eredményeként 4 nagyobb tanulmány, 12 hazai s 4 külföldi könyvismertetés, továbbá az összes e tárgykörből való új magyar könyvek és füzetek rövid jellemzésekben való regisz-trálása, azonkívül egy külön szemle cikk az új középiskolai tör-vényről, 7 kisebb közlemény, 9 vegyes cikk, az 1922. évi magyar pedagógiai irodalom részletes, 1½ ívnyi repertóriuma s a Társa-ságnak 8 hivatalos közleménye teszik a Magyar Paedagogia XXXIII. évfolyamának tartalmát.

Társaságunk szellemi életének képét kiegészíti az is, ha az előbb fölemlített személyi változásokon kívül a többről is meg-emlékezem.

Örömmel regisztrálom, hogy Társaságunk múlt évi XXXII. nagygyűlése az elnökség javaslatára egyhangúlag megválasztotta rendes tagjai sorába a következőket:

1. *Barkáts Mária*t, a magyar nőnevelés főiskolájának, az Erzsébet-nőiskolának igazgatóját, régebben a magyar elemi isko-lai tanítónőképzés, ma a polgáriskolai tanárnőképzés kiváló mun-kását és irányítóját.

2. *Dr. Batta István* sárospataki főgimnáziumi rendes, sze-gedi egyetemi magántanárt, a kolozsvári egyetem tanárképző gyakorló reform-középiskolájának volt igazgatóját, számos ma-

thematikai és fizikai, de ugyancsak számos pedagógiai irányú dolgozatnak, köztük egy 3 kötetre terjedő s a fizikai tudományok hazai irodalmára és magyar műnyelvére vonatkozó didaktikai jellegű műnek szerzőjét.

3. *Máter Horváth Jolánt*, az angolkisasszonyok budapesti elemi iskolai tanítónőképző-intézetének és polgáriskolai tanárnőképzőjének igazgatóját, a pedagógia tanárát és a pedagógia gyakorlatának kiváló művelőjét.

4. *Dr. Kispartí János* budapesti kegyes tanítórendi főgimnáziumi tanárt, a magyar középiskolai tanárok nemzeti szövetségének lelkes ügyvivőjét, kiváló középiskolai tanárt és pedagógiai írórt.

5. *Dr. Nagy Zsigmond* vallás- és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost, ki jogi s pedagógiai elméleti tanulmányok végzése után és a tanügyi közigazgatás különböző ágaiban: a tanfelügyelet, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium középiskolai, tanítóképző-intézeti és polgáriskolai ügyosztályaiban, továbbá az Orsz. Paedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeumban szerzett gazdag pedagógiai tapasztalatok után nagy körültekintéssel, széles látókörrel és tolla erejével a minisztérium azon osztályában működik főleg pedagógiai kérdések megoldásában s intézésében, mely tudományszakunk szakszerű elméleti és gyakorlati ápolásának leginkább tűzhelye.

6. *Dr. Schuschny Henrik* iskolaorvost és egészség-tanárt, a magyar iskolaorvosi intézménynek egyik legrégebb s legkiválóbb munkását, számos, főképen az iskolaügy keretébe vágó, hazai s külföldi szaklapokban megjelent tanulmánynak, köztük az *Iskola és egészség* című nagyobb műnek szerzőjét.

7. *Dr. Tóth Tihamér* egyetemi tanárt, a pedagógiának előadó tanárát a budapesti Pázmány Péter-tudományegyetem teológiai karán, számos kath. irányú pedagógiai tanulmány szerzőjét.

Társaságunk ezúttal szívesen üdvözli választottjait rendes tagsági minőségükben, tisztelettel meghívja őket munkatársai sorába s kéri, hogy székfoglalót tartani s általában felolvasó asztalunknál megjelenni s folyóiratunk hasábjait dolgozataikkal mentől gyakrabban fölkeresni szíveskedjenek.

Társaságunk e szépszámú gyarapodását az elmúlt társasági évben nem ellensúlyozták sűrűbb számmal veszteségeink. A sors ezúttal kegyelmesebb volt irántunk, mint más esztendőben, legalább halottaink számát illetőleg. Mindamellett különösen sajnálatos veszteségnek kell tekintenünk egy tiszteleti tagtársunknak, *Békefi Remig* zirci apátnak, Társaságunk 1892 óta rendes, 1912 óta tiszteleti tagjának, a magyar művelődéstörténet volt egyetemi tanárának elhunytát, ki úgy is, mint a magyar tanügy és a magyar kultúra hűséges és tudós munkása, a régi magyar népoktatásügy történetének bűvára s elsőrendű ismerője, általában mint a magyar művelődés irodalmának szorgalmas művelője s egész iskolát teremtő fáradhatatlan gondozója, egy ősi magyar tanítórendnek, a magyarországi zirci cisztercita rendnek maga is kiváló tanár-tagja, majd feje és vezetője, Társaságunknak is mindenkor

pártfogója, általában és mi előttünk is maradandó érdemeket szerzett magának.

Ugyancsak elmúlt társasági évünk folyamán ketten hűnytak el rendes tagjaink sorából: *Hegedűs Károly*, nyug. iparoktatási főigazgató, Társaságunknak alapításától kezdve rendes tagja, egyik a mindinkább fogyó első tagok közül, ki hosszú pályáján tevékenyen kivette részét az iparoktatás és iparfejlesztés feladataiból s így hazánk kulturális munkásságának egyik igen fontos ágában becseset alkotott. Az 1891-ben megalakult Magyar Paedagogiai Társaság éppen ezeket az országos érdemeket jutalmazta egyébként az elméleti pedagógiától távolálló s csupán az iparoktatás gyakorlati terén szervezői talentumával működő, immár elhűnyt tagtársunknak rendes taggá választásával. — Elhűnyt továbbá közvetlenül társasági évünk befejezése előtt, alig félhónappal ezelőtt őszinte fájdalomkra, nagy veszteségünkre s nagy veszteségére a magyar közoktatásügy egész egyetemességének *Bozóky Endre* főigazgató, az Országos Közoktatási Tanács kiváló képzettségű, fáradhatatlan titkára, Társaságunknak 1908 óta rendes tagja, ki irányító munkásságával valóban tényezője volt oktatásügyünk fejlődésének az utolsó két évtizedben. Midőn 12 nappal ezelőtt búcsút kellett vennem tőle a Magyar Paedagogiai Társaság nevében, igaz fájdalommal éreztem, hogy kiváló fizikus tudóst, jó tanárt, jőnevű tankönyvíró, kitűnő tanügyi adminisztrátort, erős gyakorlati érzékű pedagógust, munkánkban hű részt veszítettünk benne s Társaságunk anyagi ügyeinek buzgó gondozóját és sáfárját, szóval valóban derék és értékes egyéniséget. Éreztem, hogy sokáig hiányozni fog mindazon ügyekben, melyeknek szolgálatában állott s melyek Társaságunk működési körével mind rokonságban állanak, az ő böles és logikus gondolkodása, néha hosszú fejtegetéseknél többet kifejező, talpraesett, egészséges humora, becsület, önzetlen, körültekintő munkássága s ma is érzem, hogy a magyar tanügy életének krónikása nem könnyen fog napirendre térni az ő érdemes egyéniségének nemes emlékezete fölött.

Mindezen elhűnyt tagtársainknak emlékét kegyelettel újítom föl ezúttal is közöttünk s indítványozom, hogy tisztelő megemlékezésünk jegyzőkönyvünkbe beiktattassék.

Anyagi ügyeinkről részletesen a pénztári jelentés fog szólni. Magam részéről megelégszem azzal, hogy Társaságunk nevében ezúton is köszönetet mondok azoknak, kik Társaságunk tudós céljainak követését az elmúlt évben is lehetővé tették, illetőleg elősegítették; így elsősorban a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak évi 10 milliónyi, a TEBE igazgatóságának 2 milliónyi, Endrei Gerzson rendes tagtársunknak 50 holland forintnyi segítő adományáért, valamint a Magyar Tudományos Akadémiának azon szíveségeért, hogy felolvasó termét és helyiségeit, úgy, mint eddig, az elmúlt évben is rendelkezésünkre bocsátotta üléseink számára. Indítványozom, hogy mindezen jötevőink iránti hálánk mai ülésünk jegyzőkönyvébe följegyeztessék.

Kérem a t. nagygyűlést, szíveskedjék jelentésemet tudomásul venni és indítványaimat elfogadni.

A nagygyűlés tudomásul veszi a titkár jelentését és határozattá emeli a benne foglalt indítványokat. Az *elnök* javaslatára a nagygyűlés köszönetét fejezi ki a titkárnak a gondosan meg- szerkesztett és szépen megírt jelentésért.

IV. *Kemény Ferenc* az *elnök* felkérésére a számvizsgáló bizottság nevében jelenti, hogy megjelentek *Bozóky Endre* pénztárosnál, aki életének ügyszolván utolsóelőtti napján bemutatta a bizottságnak az 1924. évi számadásokat. A bizottság a számadási könyveket, iratokat átvizsgálta és rendben levőknek találta. Indítványozza, hogy az azóta az élők sorából elköltözött *Bozóky Endre* pénztáros emlékének hódoló háláját fejezze ki a nagygyűlés. — Az indítvány határozattá vált.

V. A Magyar Paedagogiai Társaságnak 1924. évi zárószámadása:

Bevétel:		Kiadás:	
Államsegély	2,200.000 K	Írói tiszteletdíjak	165.000 K
Folyószámlán	284.902 K	Tisztviselők tiszteletdíjai	300.000 K
Külföldi valuták- ból	1,638.800 K	Nyomdaköltségek	8,166.616 K
A TÉBE adománya	2,000.000 K	Szolgáknak	113.000 K
Kamatok	465.612 K	Posta és postataka- rékpénztár	327.249 K
Előfizetések, tag- díjak	2,431.615 K	Segéd munkásnak	15.000 K
Alapítványok	433.500 K	Alapítványok	
Adományok	594.306 K	(betét)	433.500 K
Összesen:	10,048.735 K	Akadémiai teremért	40.000 K
		Egyenleg (1924. évi maradék)	488.370 K
		Összesen:	10,048.735 K

Budapest, 1925 február 20-án.

Böngérfi János
ellenőr.

Dr. Bozóky Endre
pénztáros.

A nagygyűlés a számadási tételeket tudomásul veszi.

VI. A kiküldött pénztárvizsgáló bizottság jelentése a következő:

A pénztári könyveket 1924 január 1-től december 31-ig átvizsgáltuk, mind a bevételeket, mind a kiadásokat az okmányokkal és a tagok nyilvántartásával összehasonlítottuk és meg- egyezőknek találtuk.

A 21.621 K készpénzmaradékot a pénztárban, a 448.370 K elszámolási maradékot a m. kir. postatakarékpénztár számláján találtuk.

A György Aladár-féle pályadíj 600 K-ját a Pesti Magyar

Kereskedelmi Bank budai fiókjának 24.992. sz. takarékkönyvében találtuk.

Az alaptőke, tárgymutatói alap, a könyvkiadói és szabadoktatási alap a következő aktívákban találtattak: 1. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank budai fiókjában elhelyezve a 28.539. számú könyvben 3441 K, a 29.100. sz. könyvben 1242 K, a 35.972. számú könyvben 362.500 K. 2. A Magyar-Olasz Bank 557. sz. könyvében 4507 K, 382. sz. könyvében 800 K, 209. sz. könyvében 11.024 K, 383. sz. könyvében 12.892 K, 381. sz. könyvében 16.356 K, s így a takarékbetétek összege 413.860 K.

Egyelőre értéküket veszített értékpapírjaink házi kezelésben a következők: 3000 K n. é. 4,5%-os Pesti Magyar Kereskedelmi Bank záloglevél, 2000 K n. é. 4,5%-os 1920. évi fővárosi kölcsönkötvény, 2210 K n. é. 6%-os májusi, 1020 K n. é. 6%-os februári, 885 K n. é. 3%-os márciusi hadikölcsönkötvény. A 400 K névértékű 4%-os magyar koronajáradék vagyonadó fejében a Pesti Magyar Kereskedelmi Banktól visszatartatván, a vagyoneletről töröltetett.

Kemény Ferenc

Quint József

pénztárvizsgáló bizottsági tag.

pénztárvizsgáló bizottsági tag.

Az elnök indítványára a számvizsgáló bizottság tagjainak, valamint *Böngérfi János* ellenőrnek fáradozásukért köszönetet szavaz a nagygyűlés.

VII. *Quint József* az elnök felkérésére bejelenti, hogy a boldogult pénztáros az 1925. évi költségvetést elkészítette. Be mutatja e költségvetést.

A Magyar Paedagogiai Társaságnak 1925. évi költségelőirányzata:

Bevétel:		Kiadás:	
1924. évi egyenleg	488.370 K	Írói tiszteletdíjak	1.600.000 K
600 tag à 30.000 K	18.000.000 K	Tisztviselők	1.200.000 K
400 előfizető à		Szolgák	800.000 K
30.000 K	12.000.000 K	Ügykezelés	2.500.000 K
Kamatok	10.000 K	Nyomda	36.000.000 K
Adományok	200.000 K	Egyenleg	598.370 K
Allamsegély	12.000.000 K		42.698.370 K
	42.698.370 K		

Budapest, 1925 február 10-én.

Az elnökség nevében:

Böngérfi János
ellenőr.

Dr. Bozóky Endre
pénztáros.

A nagygyűlés vita nélkül elfogadja az előirányzatot.

VIII. Az elnök ezután jelenti, hogy *Fináczy Ernő* a Társaság elnöki tiszteréről lemondott, *Pintér Jenő* alelnök szintén bejelentette lemondását, *Bozóky Endre* pénztáros pedig elhunyt, de a többi tisztviselő mandátuma is lejárt. Tisztviselő-társai

nevében is megköszöni a Társaságnak eddigi bizalmát és felkéri *Suppán Vilmost*, hogy mint korelnök a tisztújító választást vezetni szíveskedjék.

IX. *Suppán Vilmos* korelnök átvevén a nagygyűlés vezetését, első teendőül a megüresedett elnöki szék betöltését jelöli meg. Utal arra, hogy 33 év folyt le a Magyar Paedagogiai Társaság újjászervezése óta. Azt a magas színvonalat és nagy tekintélyt, amelyre a Társaság ezen idő alatt emelkedett, szervezetén kívül főleg két volt elnökének köszönheti: *Heinrich Gusztávnak* és *Fináczy Ernőnek*. Azon kell lennünk, hogy hozzájuk méltó egyént ültessünk az elnöki székbe. A Társaság vezetősége nem él a szokásos jelölés jogával, hanem a nagygyűlésre bízva, hogy az alapszabályok értelmében titkos szavazással válassza meg a tiszteletbeli és rendes tagok sorából azt, akit bizalmával meg akar ajándékozni. A szavazásról szóló rendelkezések ismertetése után a korelnök kiküldi a szavazatszedő bizottságot: *Gyulai Agost* elnöklete alatt *Kemény Ferencet* és *Nagy Zsigmondot*, azután a szavazás idejére felüggeszti az ülést.

X. A korelnök a gyűlést újra megnyitván, a szavazatszedő bizottság jelentése alapján kihirdeti a szavazás eredményét. Eszerint a 34 tiszteletbeli és rendes tag által beadott szavazólapok közül egy üres volt, *Imre Sándor* 13, *Kornis Gyula* 20 szavazatot kapott. Ennek alapján a korelnök *Dr. Kornis Gyula* egyetemi tanárt a Magyar Paedagogiai Társaság elnökévé megválasztottnak nyilvánítja.

XI. *Suppán Vilmos* korelnök folytatólag napirendre tűzi a tisztikar megválasztását. Felhívására *Kemény Ferenc* előterjeszti az elnökség javaslatát. Eszerint az ajánlottak a következők:

Alelnök a főiskolai oktatás köréből: *Dr. Schneller István* nyug. egyetemi tanár.

Alelnök a középiskolai oktatás köréből: *Dr. Friml Aladár* főigazgató.

Alelnök a népiskolai oktatás köréből: *Mosdóssy Imre* szfőv. kir. tanfelügyelő.

Titkár: *Dr. Gyulai Agost* főiskolai igazgató.

Jegyző: *Éltes Mátyás* kisegítő iskolai igazgató.

Pénztáros: *Quint József* tanítóképző-intézeti igazgató.

Ellenőr: *Böngérfi János* nyug. polgári iskolai igazgató.

Könyvtáros: *Suppán Vilmos* nyug. kereskedelmi akadémiai igazgató.

Szerkesztő: *Dr. Nagy J. Béla* reáliskolai tanár.

A nagygyűlés az ajánlottakat közfelkiáltással megválasztja s a korelnök javaslatára a jövő évre számvizsgálókul *Kemény Ferencet* és *Dr. Nagy Zsigmondot* küldi ki.

XII. Ezután a korelnök jelenti, hogy három rendes tag helye megüresedett s azok betöltésére javaslatot tesz az elnök-

ség nevében. Javaslatára a nagygyűlés megválasztja a Társaságnak rendes tagjaivá:

1. *Walther Béla* tankezületi kir. főigazgatót, a magyar középiskolának régi hű munkását, az erdélyi magyar középiskolák ügyeinek a múltban szakavatott irányítóját, jelenleg a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak pedagógiai szakkérdésekben nagy tekintélynek örvendő referensét s az idevágó irodalom szorgalmas művelőjét.

2. *Dr. Frank Antalt*, az állami polgáriskolai tanárképző főiskolán az elméleti pedagógia tanárát s a polgáriskolai tanárjelöltek gyakorlati kiképzésének pedagógiai vezetőjét, az ifjúság lelkes barátját és nevelőjét, pedagógiai szakíró, a Néptanítók Lapjának és a Magyar Paedagogiának munkatársát, több pedagógiai tárgyú értekezés és tanulmány és *A lelki megújulás* c. nagyobb neveléstudományi mű szerzőjét.

3. *Dr. Kenyeres Elemér* óvónőképző-intézeti tanárt, a *Kisdednevelés* c. pedagógiai szaklap szerkesztőjét, a gyermeklélektan szorgalmas bűváráját és művelőjét, a Néptanítók Lapjának buzgó munkatársát, kiváló tanárt és számos pedagógiai tanulmány szerzőjét.

XIII. Végül *Mosdóssy Imre* alelnök az újonnan megválasztott tisztikar nevében megköszöni a Társaság bizalmát s a *kor-elnök* a nagygyűlést berekeszti.

Felolvasó ülés 1925 április 18-án.

Kornis Gyula elnöklete alatt jelen vannak: Babos Dezső, Badics Ferenc, Balanyi György, Bardócz Pál, Barkáts Mária, Barna Fidél, Bartoniek Géza, Bátori József, Benisch Artúr, Berkes Ferenc, Bernolák Nándor, Biró Imre, Bokor Mihály, Böngérfi János, Dékány István, Dirner Adél, Dirner Alisz, Erdélyi Lajos, Eltes Mátyás jegyző, Fekete József, Fináczy Ernő, Frank Antal, Friml Aladár, Geőcze Sarolta, Gyöngyössi Mihály, Gyulai Ágost, Hám Antal, Horváth B. Kristóf F. S. C., Huszti József, Jablonszky Frigyes, Jancsó Benedek, Illosvay Lajos, Irsay Béla, Jámbor György, Jávör Albert, Jendrascsak K. Fülöp F. S. C., Kemény Ferenc, Kenyeres Elemér, Kirchner Béláné, Kishonti Barnabás, Kispárti János, Kovács Dezső, Kovács Gyula, Kövesi Lajos, Kuntár József, Lechnitzky Gyula, Lóky Béla, Madzsar Imre, Mátrai János, Mészáros Jenő, Molnár Oszkár, Moór Gyula, Mórlicz Károly, Mosdóssy Imre, Nagy J. Béla, Nagy Zsigmond, Nevelős Gyula, Pánczél Imre, Perger Anna, Pflieger Mihály, Pintér Jenő, Quint József, Quint Józsefné, Radák Olga, Répay Dániel, Román Béla, Sági István, Schandl Miklós, Scherer Sándor, Schmid Sándor, Sebes Ferenc, Slajchó Mihály, Sólyom János, Suppán Vilmos, Szedlák Rezső, Székely Károly, Szelényi Odön, Szilassy Tibor, Szmolányi József, Szmrtnik István, ifj. Szmrtnik István, Szölgémi János, Sztankó Béla, Szűcs István, Teller József, Teveli Mihály, Wagner József, Walter János, Wilde Margit, Zelenka Frigyes, Zimányi Gyula és még sok vendég.

I. *Kornis Gyula elnök* felolvassa *Társaságunk feladatai és a pedagógiai pacifizmus* című, nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitóját. (L. folyóiratunknak ebben a számában, az 1—11. lapon.) — Utána a következőket mondja:

II. Mély tisztelettel köszöntöm *Fináczy Ernő* Öméltóságát a Magyar Paedagogiai Társaság nevében, melyet húsz éven keresztül kifejtett elnöki munkásságával oly magas tudományos színvonalra emelt; melyben tudományos egyéniségének tiszteltreméltó erejével és páratlan tárgyilagosságával a magyar paedagogiai elmékedőket oly sikeresen összetartotta, a legsúlyosabb időkben is szinte gondviselészerűen a Társaság működésének folytonosságát megőrizte.

Nem ismerek még egy magyar tudományos társaságot, melyre elnöke akaratlanul is annyira rányomta volna a maga nagy egyéniségének bélyegét, mint *Fináczy Ernő* a Magyar Paedagogiai Társaságra; nem erőszakkal, hanem a tagokból önként kiváltott tisztelettel, mély tudománnyal, széles látókörrrel és erkölcsi komolysággal.

Amikor a Magyar Paedagogiai Társaság nehezen és fájdalommal engedelmeskedett Öméltósága visszavonhatatlan akaratának, hogy az elnöki széket újból betöltse, nagygyűlésén tiszteleti tagjának és örökös tiszteleti elnökének választotta, hogy legőszintébb ragaszkodásának és hálájának méltó kifejezést adjon, s azért is, hogy továbbra is hozzáfűzze a Társaság életéhez, mely sikerének javarészét neki köszöni.

Amikor *Fináczy Ernő*t a Magyar Paedagogiai Társaság nevében igaz szeretettel tiszteleti elnöki minőségében üdvözljük, újból a leghálásabb köszönetünket fejezzük ki két évtizedre terjedő önzetlen elnöki működéséért, s arra kérjük, hogy továbbra se vonja meg tőlünk hathatós támogatását.

III. *Fináczy Ernő* tiszteleti tag és örökös tiszteleti elnök megköszöni az elnökeknek imént elhangzott szavait, melyekkel a Társaság érdekében kifejtett működését méltatta, megköszöni a Társaságnak ama közgyűlési határozatát is, mellyel őt tiszteleti taggá és örökös tiszteleti elnökké megválasztotta. E választásban újabb jelét látja a Társaság ragaszkodásának. Tekintettel arra, hogy lemondásának indítékairól különböző hírek keringtek, felhasználja az alkalmat annak a levélnek felolvasására, melyet még mult évi szeptember hóban intézett a Társaság titkárához. Ez a levél így hangzik:

Igen tisztelt Titkár Úr!

Sajnálattal kell Titkár Urat arról értesítenem, hogy a Magyar Paedagogiai Társaság elnöki tisztéről lemondok.

Arra kérem, méltóztassék a Társaság elnökségét mielőbb egybehívni és velem lemondásomat közölni. Az elnökség feladata lesz, hogy addig is, míg a közgyűlés megtartható, az alelnökök valamelyikét kérje fel az elnöki teendők ideiglenes ellátására és a további intézkedések megtételére. Ami az elnöki állás végleges betöltését illeti, a Társaság elnöksége és egyeteme bizonyára meg fogja találni a legmegfelelőbb megoldást; részemről csak annak a meggyőződésemnek a kifejezésére szorítkozhatom, hogy az adott nehéz viszonyok közt fiatalabb elnökre van szük-

ség, aki meg nem fogyatkozott testi és lelki energiával fog irányt adhatni a Társaság munkásságának.

A Magyar Paedagogiai Társaság elnöki tisztét 1904 óta viselem. Szeretettel foglalkoztam az ügyekkel, s igyekeztem tölem telhetően a velem szemben támasztható méltányos követeléseknek eleget tenni. Nem tagadom, hogy nehéz szívvel távozom: de alkonyodó koromra való tekintettel meg kell tennem, hogy a Társaság munkássága a mostaninál nagyobb lendületet vehessen és egy új felvirágzás korszakába léphessen. Én — úgy érzem — legjobb hitem és tudomásom szerint megtettem a Társasággal szemben is kötelességemet.

Amidőn végül legbensőbb köszönetemet fejezem ki a tisztelt elnökségnek és mindazoknak a tagtársaimnak, kik elnöki tisztemben éveken át odaadással támogatni szívesek voltak, egyúttal arra kérem Önöket, hogy fent bejelentett lemondásomat megmásíthatatlannak és visszavonhatatlannak méltóztassanak tekinteni.

Öszinte tisztelettel

Budapest, 1924 szept. 25.

Fináczy Ernő, s. k.

A felolvasott levél mutatja, hogy a lemondásnak egyedüli oka annak az elháríthatatlan természeti törvénynek felismerése, mely szerint az ember bizonyos kor elérkezével — ha egyébként teljesen munkaképes is — nem rendelkezhetik többé azzal a testi és lelki rugékonysággal, mely nagy felelősséggel járó feladatok sikerének feltétlen biztosításához szükséges. Meg van győződve, hogy a nálánál sokkal fiatalabb új elnök az ő közismert energiájával és munkabíráásával új lendületet fog adni a Magyar Paedagogiai Társaság munkásságának. Kívánja neki, hogy mindazok az eszmék és tervek, melyeket elnöki megnyitójában érintett, mihamarabb valóra valjanak. Kéri végül a Társaságot, hogy róla és 20 esztendei elnökségéről szeretettel emlékezzék meg.

IV. Az elnök felkérésére *Kisparti János* r. tag felolvassa *A piaristák törekvései a reális irányú oktatás terén a Ratio Educationis előtt* című székfoglaló értekezését.

Ezzel a felolvasó ülés véget ért.

AZ 1825/27-IK EVI ORSZÁGGYŰLÉS ÉS A MAGYAR KÖZOKTATÁSÜGY.

— Százados évfordulóra. —

Elnöki megnyitó a M. Paedagogiai Társaság 1925 okt. 18-án tartott ülésén.

A napóleoni háborúk lezajlása után az osztrák abszolutizmus a szentszövetség vállain kelet felé eddig nem élvezett hatalomra tesz szert s kiélheti a maga erőszakos formáját. A magyar alkotmányt, melynek látszatát eddig megőrizte, most már nem veszi figyelembe; országgyűléseket, melyeken a Nyugattól elmaradt nemzet reformvágya legalább a szép szavak retorikájában szóhoz jutott, nem hív egybe. Az újítás vágya a sok háborútól kimerült nemzetben lassankint elalszik, általános szellemi alétság áll be. a nemzeti lélek csak az ébredező szépirodalomban hallatja egyelőre még halk szavát. A szellemi tespedés moosarába az 1825-i országgyűlés dobja bele először a követ, melynek hullámgyűrűi gyorsan s mind nagyobb körben viharosan kigyóznak tova. Az 1811/12-i diétától letűnt másfél évtized a nemzet régi sebeit nagy számban újakkal tetézte. Most, hogy a nemzet ezeket a fórumon is mutogathatja, a hosszú pangás után újra reformvágy szállja meg, az előző század kilencvenes éveinek géniusza új életre támad. A politikai és gazdasági sérelmek és reformtervek mellett újra előtérben áll a *nemzeti művelődés* ügye; ezt éppúgy, mint három évtizeddel azelőtt, megint a legszorosabban egybekapcsolják a *nemzeti nyelv* kérdésével. Az országgyűlés tárgyalásain a művelődés és közoktatás ügyére is elsősorban a nemzeti nyelv árva sorsán érzett fájdalom vetít melegséget és élénkebb színt. Az iskola és a nyelv kérdése ezentúl egymástól elválaszthatatlan. A következő országgyűlések is mindig együttesen tárgyalják. Csak fokozódik annak az axiómának ereje, hogy a *nemzeti állam* kiépítésének sarkköve a deák helyett a nemzeti nyelv uralma a közügyek terén; a nemzeti nyelv szolid és biztos terjesztése pedig elsősorban az iskolákon múlik.

Az országgyűlés kerületi ülése november 2-án és 3-án tárgyalja a *nemzeti nevelés* ügyét.¹ Az iskolák *magyar nyelvre* a deákkal szemben a sok felszólalásnak állandóan visszatérő tárgya. Kese-

¹ Ezeknek a kerületi üléseknek lefolyását, melyek közül a nov. 3-ikin alapítja meg *Széchenyi* a M. T. Akadémiát, három egykorú kézirat alapján ismerteti a következő munka: *Adalékok a M. T. Akadémia megalapítása történetéhez Szilágyi Istvántól, Vaszary Kolostól és Révész Imrétől.* Budapest, 1877. A fentiek a kerületi üléseknek itt között naplóira támaszkodnak.